

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Nazwa

HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY

2. Czas powstania

1413 r.; XX w.

3. Miejscowość

OSOLIN
z przysiółkiem Brzeźno Małe

9. Materiały graficzne

 granica historycznego układu ruralistycznego

Rysunek w skali 1:5 000 w załączniku nr 1

8. Stan zachowania

2

MIESZKALNE, ROLNICZE

7. Użytkowanie obecne

6. Współrzędne geograficzne

51°20'37"N 16°50'49"E

5. Przynależność administracyjna

Województwo dolnośląskie

Powiat trzebnicki

Gmina Oborniki Śląskie

4. Adres (ulica, nr posesji)

OBSZAR WSI

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa wsi:

1413 r. Esilsdorf od XVIII w. Esdorf

Historia wsi:

Miejscowość wzmiankowana po raz pierwszy w 1413 r., w której mieścił się majątek ziemski wraz z przyległymi terenami, w tym wsią Brzezinka. Wiadomo, że w XV w. znajdowały się tutaj 2 folwarki oraz siedziba dworu. W 1480 r. właścicielem był Hans von Walch, w 1505 r. Hans von Frankenberg, zwany Heyden, a w 1554 r. Dietrich von Frankenberg, w 1617 r. Ernst von Poser. W latach 1652-1725 majątkiem zarządzał ród von Kottulinskich, choć możliwe, że dalej zarządzali majątkiem. W 1757 r. Osolin należał do rodu von Koschenbar, a w 1785 r. w spisie Zimmermanna właścicielem jest Ernst Sigmund von Fehrenheil. Wiśń liczy wówczas 37 zagrod, zamieszkałych przez 188 mieszkańców, posiadających parafię ewangelicką w Strupinie. Ponadto dobra posiadały 2 folwarki, siedzibę dworską i szkołę ewangelicką. W areal dóbr wliczono również przysiółek Brzeźno Małe. W 1845 r. majątek zwiększył się o 3 młyny wodne, 2 wiatraki i browar, wymieniany jest również pałac i folwark, miejscowość zamieszkuje 321 osób. W Brzeźnie Małym natomiast znajdował się folwark, 3 młyny wodne i zanotowano 61 mieszkańców. Właścicielem dóbr był baron von Dürrenheim. W 1876 r. majątek należał do Roberta Schrödera, powierzenia wynosiła wówczas 484 ha. Kolejnym właścicielem był Frideric, w 1898 r. a oba folwarki zajmowały 485 ha, w tym 275 ha pół uprawnych, 60 ha łąk, 12 ha pastwisk, 125 ha lasów, 5 ha wody. Powstała również gorzelnia. W 1909 r. posiadłość kupił Georg Kissling, a areal zwiększył się do 487 ha. W 1917 r. Kissling utworzył majortat z siedzibą w Bagnie. Nowym właścicielem zanotowanym w księdze adresowej w 1926 r. jest E. Plier; zamieszkały w Berlinie. Za jego czasów powierzenia zmniejszyła się do 337 ha, a wg danych źródłowych w roku 1937 majątek został rozparcelowany na małe gospodarstwa.

Zespół dworsko-folwarczny

Założony w centralnej części wsi, możliwe, że na miejscu pierwotnej siedziby, na trasie między Bagnem a Wielką Lipą. Kompozycja na planie litery „L” otwartej we wschodnim kierunku ku połom, ulokowana na obszarze pagórkowatym, od południa znajduje się kompleks łąsny. Na założenie składało się kilka części, od północy park, powstały na relikwach założenia ogrodowego z XVIII w., zespół dworski otoczony ogrodami oraz zespół folwarczny, skierowany w stronę dworu. Zabudowa gospodarza powstawała w okresie połowy XIX w. wraz z budową gorzelni, dalej w końcówce wieku XIX obory i stodoły a w XX w. budynki mieszkalne. Drzewa zlokalizowane w południowej części wsi również wchodziły w skład założenia dworskiego.

Stanowiska AZP:

Brak zlokalizowanych stanowisk na obszarze wsi.

Postulaty:

Ścisła ochrona obszaru parku; zachowanie i rewaloryzacja historycznego układu przestrzennego wsi o ulicowym charakterze, ze wskazaniem sytuowania nowych obiektów szczytem lub kalenicą do osi drogi lub jako uzupełnienie zabudowy zagrodowej; ochrona ekspozycji obszaru folwarku i parku, ochrona historycznych nasadzeń w pobliżu zespołu, wprowadzanie zabudowy z uwzględnieniem historycznej linii zabudowy lub po obrysie budynków nieistniejących szczególnie na obszarze dawnego folwarku, w przypadku scalenia działek zespołu odbudowa obiektów zgodnie z historycznymi budynkami, wyznóg stosowania tradycyjnych form, materiałów, dyspozycji elementów zewnętrznych na elewacjach itp.,

Istniejące zagrożenia:

degradacja obszaru folwarcznego, zacieranie się obszaru parku dworskiego, dalsza parcelacja działek, wprowadzanie współczesnej zabudowy nieuwzględniającej związków przestrzennych, przede wszystkim tworzenie nowych linii zabudowy, rozbiorła i przekształcanie obiektów historycznych, lokalizacja obiektów w obszarach historycznie wolnych od zabudowy, podział i przekształcanie obszaru folwarku, wykorzystywanie niezgodnych z tradycją form i materiałów przy remontach i przebudowach obiektów

Źródła:

Wytyczne konserwatorskie do planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Oborniki Śląskie, praca pod kierownictwem arch. Katarzyny Hawrylak-Brzezowskiej, Wrocław, 1994 r.

Ewidencja i analiza parku we wsi Osolin, praca zespołowa SARP, Wrocław 1977 r.

Zimmermann F.A., Beyträge zur Beschreibung von Schlossen. Brigg 1785, 4. Bd. S. 352

Knie J. G., Alphabetsch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuss. Provinz Schlesien, Breslau 1845

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

Październik 2022 r.

Martha Nowaczyk